

Les Escaldes per Casac., 1925, que ens en deixà croquis (n.º 8); amb el riu de Fontaneda, afl. dr. de la Val-lira, que designa entre les bordes de Juverri i St. Julià (G)97 × (G)17; i, al capdavant, lo conreu de F., i 3 bordes o cases de F., situades entre el Suké i Moixella, d'una banda, i de l'altra mosés i el Bosc del kusól; també el Solà de F., amb un grup de 3 cases (croquis 9); mirant des d'Arcavell, anoto 1936 (XIII, 119): *fontaneda* a l'altra banda de la Moixella.

MENCIONS ANT. S. x? (orig. perdut, segons còpia notarial de 1456, de l'arx. de Sols, on en vaig pendre nota): «--- Tubice --- in par. Lorie, afr. i in --- Moxela, vel villa q. v. Fontaneda --- Exovallo --- Rivo Nigro --- Olouesa --- Reb --- Moxela» (Cart. Tavernoles; en Baraut, *Cart. And.* II, 27); 1176: *Fontaneda* cit. junt amb St. Julià de Lòria (Valls Tab., *Priv. And.* 395); 1253: «A. de Soldevila de Fontaneda --- quod ego habeo --- in ape. S. Jul. de Loria et in vilar de Fontaneda ---» (Cart. And. II, p. 106.16); en altres de la 2a. meitat del S. XIII: la vila de ~, docs. 25-26 i 31-32, 28, 33; el *cabmàs* de ~, doc. 27, i molts altres noms de persones de Fontaneda (Cart. And. II, p. 173a); 1518: *Fontaneda* cit. junt amb Civís i S. J. de Lòria (*Spill de Cbd.*, 83r).

Compostos de Font. Ultra els NLL i dades que ja s'indiquen en el *DECat* IV, 106b20-50. En donem d'altres; i en particular, les dels següents. Com que és convenient agrupar-los segons criteris històrico-lingüístics, i no els podem ordenar simplement per alfabet: per tal de facilitar les referències i el retrobament per part dels lectors, els numerarem, d'un cap a l'altre, amb números en negretes.

1. FONTAJAU. Veïnat agre. a Sant Gregori (Gironès).

PRON. LOC.: *fontaxáy*, 1964, oït a Canet d'Adri, Biert, Llorà i Girona (XLIV, 115-126; XLV, 86ss.).

MENCIONS ANT. 1268: *Fontejallo* (Monsalv. xvii, 330); 1359: *Fontajau* (*CoDoACA* XII, 106). En les següents hem corregit en *a*, una *e* (que posem en rodó, evident err.): 1362, 1379 i 1691: *Fontegallo* (Alsius, 140; Monsalv. xvii, 330); *Sant Ponç de Fontajau*; 1386, i S. xvi (Monsalv. xvii, 329; GGC, 383).

ETIM. Del NP germ. AGIALD (Först., 25), format amb els dos components molt fecunds AGI- (74 noms + 24 de HAGI- en Först. i -(w)ALD: 360 en Först.). Nom negligit per Aebischer (*Top.*, tampoc en *Onom.*, § 31); és clar que és absurda la d'AMALCOVER (BDLC, 1917, 28) *font* + *ajau* imper. del verb *baver*.

2. FONTALBA, nombrosos topònims menors, formats amb el ll. ALBUS, -A 'blanc, blanca', p. ex. la deu de *Fontalba* a la vall de Querlals (CATorras, *Pir. Cat.* II, 240); com els seus homònims semàntics *Font-lleta* (ibid. II, 183), i *Doalba* < *Doz-alba* (< DOKE ALBA 'deu blanca'), a l'alta vall de Camprodon, explicats en *EntreDL* II, 110-111.

Format amb diminutiu de la mateixa combinació: el determinatiu del poble LA TORRE DE FONTAL-

BELLA a l'extrem E. del Priorat, entre Pradell de la Teixeta i la Mola de Colldejou. El determinatiu és poc viu: el nom popular és merament la *tóra*: Falset i Vinebre, Casac., 1920; id. a Poboleda, 1933, a Marçà i Falset, 1936 (XII, 1-14), i a Colldejou 1955 (xv, 1-4), de manera que el gentilici és *torrans* (Falset). Forçant els inf. a dir el determ., pronunciaren *fontavéla* (Falset), *de fontaubéla* (a Marçà). El segell ja antic del mun. (S. XVIII?) porta *Torre de Fontaubella* (GGC, p. 438). No figura en el cens de 1359. Perquè a l'E. Mj. fou només orònim. Així: «serra de *Fonte Albella*» afr. O. d'un lloc del Camp Tarr., continuació de les *Roques de Llaberia*. I després *Fontalbella*, en context anàleg, c. l'a. 1195 (Font Rius, *C. d. p.*, § 138, pp. 197.6 i 277.8).

3. FONTALLES te. Beget (Garrotxa) «font molt fresca en un clot ombrejat d'arbreda», en el camí de Camprodon, a 1h25, i 0h10 més enllà del Coll de la Boixeda i 1h05 abans d'arribar a Beget (CATorras, *Pir. Cat.* v, 156): hi vaig beure (pron.: *fontáles*) el 1926 i realment era fredíssima. Probablement de FONTES ALGİDAS 'fonts fredíssimes' > *fonte(s) àlees* reduït a *font(e)àles* > *fontáles*, tal com PETRAS ALBAS > *Pedralbes*, SPINAS ALBAS > *Espinelbes*. Encara que ALGİDUS a penes ha deixat cap rastre en romànic, n'hi ha algun altre cas en toponímia. Amb repercussió de líquida:

Fontrailles mun. gascó de HPyr., en la part N. del dept., 3 k. N. de Trie. D'ALGİDO(S) FONTE(S) amb el gènere masc. del ll. cl. *fons* (cf. infra): *L'Alifján*, font geliosa a la vall aragonesa de Tena, te. Biescas, oït en l'enq. d'allí (1966), a uns en aquesta forma i als altres inf.: *L'Alifán* i *Alif(y)áno*. En fi, cf. infra *Fontallada* (no ho crec de *Fontilles*, V. supra, s. v. *Foncentella*) —encara que en rigor fóra possible, amb imela extrema (en *i*) davant palatal—, perquè en mossàrab esperem conservació de -D-: cf. *Úbeda* (< IDÚBEDA), si bé el cast. que també conserva les -D- intervocàliques, les perd en aqueixa posició (*limpio, lucio, tibio*) i en el mateix *Úbeda* s'ha perdut la -D- pretònica.

Fontalona (Solsonès) (XLVI), te. Riner (veg. l'article *Santaló*).

4. FONTCALDA, balneari antic a la Terra Alta, te. Gandesa (veg. la descripció que en dona J. M. Espinàs, *Viatge a la Terra Alta*). Tant aquest com el següent, formats amb el ll. CALDUS, -A, -UM, var. popular del ll. *calidus*, -a, -um 'calent'.

En plural: FONTSCALDES, te. Valls (Alt Cp. Tarr.) i FONTSCALDETES, te. Cabra del Camp, entre aquest poble i el Pont d'Armentera.

PRON. POP.: d'aquell és *fuskáldas*, oït per Casac. a Belltall, 1920, i per mi a Valls (1931) i el 1964 al Pla de Cabra i Pont d'Armentera; però en aquests pobles vaig constatar que no usen el terme diminutiu *Fontscaldetes* (només a Stes. Creus, que és ja lluny li digueren a Casac., 1920: *fuskáldétas*, distint de *fuskáldas*, 1920). A mi, tant al Pla com al Pont d'Armen-